

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Відокремлений структурний підрозділ
«Педагогічний фаховий коледж
Львівського національного університету імені Івана Франка»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 В. о. директора Оксана СУРМАЧ
 «__» _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОХОРОНА ПРАЦІ В ІТ

Галузь знань 12 Інформаційні технології

Спеціальність 122 Комп'ютерні науки

Статус дисципліни нормативна

Нормативна (вибіркова)

Циклова комісія зі спеціальності Екологія

Циклова комісія зі спеціальності Комп'ютерні науки

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Вид семестрового контролю		
				Кредити ЕКТС	Аудиторні заняття					Курсова робота	Залік	Екзамен
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семинарські заняття			
Денна	I	II	90/3	51	34		17			39		+

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки

Фаховий молодший бакалавр

Освітньо-професійний ступінь

Розробник: Соломія СТЕЛЬМАЩУК, викладач вищої категорії
 Піліс імя та прізвище викладача

Затверджено на засідання циклової комісії.

Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Голова циклової комісії Соломія СТЕЛЬМАЩУК
 Піліс імя та прізвище

Затверджено на засідання циклової комісії.

Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Голова циклової комісії Олександр КНІГІНЦЬКИЙ
 Піліс імя та прізвище

Схвалено на засіданні Педагогічної ради Коледжу.

Протокол № 4 від 31 серпня 2023 р.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – надання знань з правових та організаційних питань охорони праці, основ фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії, техніки безпеки, пожежної безпеки, визначеними відповідними державними нормативними актами України.

Завдання – вивчення теорії та отримання практичних знань з забезпечення безпечних умов праці, профілактики травматизму та професійних захворювань.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати: основні поняття у галузі охорони праці, їх терміни та визначення; основні законодавчі акти про охорону праці, їх загальну характеристику; основні положення нормативно-правових актів з охорони праці; систему державного нагляду і громадського контролю за охороною праці в Україні, функції та повноваження органів нагляду і контролю; систему державного управління охороною праці та організацію охорони праці на підприємстві, функції та повноваження органів управління; порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві; основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії; загальні вимоги з охорони праці щодо конструкцій об'єктів підвищеної небезпеки і організації їх безпечної експлуатації; основи пожежної безпеки: пожежонебезпечні властивості речовин і матеріалів, безпека об'єктів, системи попередження пожеж та системи пожежного захисту; системи державного пожежного нагляду в Україні, організацію навчання посадових осіб та працівників з питань пожежної безпеки;

вміти: проаналізувати і оцінити стан організації охорони праці на підприємстві та його відповідність вимогам законодавчих та нормативних актів з охорони праці; розробити й організувати систему управління охороною праці на підприємстві; розробити план навчання і перевірки знань з охорони праці працівників підприємства з урахуванням специфіки робіт (шкідливі, важкі, небезпечні); розробити заходи стосовно безпечної експлуатації систем, що працюють під тиском, вантажопіднімальних та транспортувальних пристроїв, механізмів, машин; організувати проведення інструктажів з охорони праці на підприємстві; оцінити стан електробезпеки на підприємстві, розробити заходи щодо недопущення електротравматизму; визначити категорію приміщень і зон за вибуховою та пожежною безпекою; обґрунтувати первинні засоби пожежогасіння для конкретних виробничих умов і провести інструктаж працюючих щодо їх користування цими засобами; вибрати заходи обмеження надходження шкідливих речовин у повітря робочої зони; надати першу долікарську медичну допомогу потерпілому.

Студент набуде компетентностей:

1. Фахові компетентності

- ✓ **ФК2.** Здатність використовувати теоретичні та фундаментальні знання в галузі комп'ютерних наук та інформаційних технологій для вирішення різноманітних проблем;
- ✓ **ФК15.** Здатність оцінювати і враховувати економічні, технологічні, екологічні чинники, які впливають на діяльність ІТ галузі.

2. Програмні результати навчання

- ✓ **ПРН07.** Застосовувати основні механізми та методи безпеки мереж і програмних систем;
- ✓ **ПРН18.** Застосовувати правила охорони праці та безпечну діяльність в галузі інформаційних технологій.

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Головні поняття охорони праці та її нормативно-правове регулювання

Тема 1. Основні поняття охорони праці. Законодавчо – нормативне забезпечення охорони праці. Об'єкт та предмет охорони праці. Охорона праці як суспільний чинник і галузь науки. Принципи державної політики і галузі охорони праці. Стан травматизму в Україні та його оцінка. Гарантії прав громадян на охорону праці при укладанні трудового договору та під час роботи на підприємстві. Права працівників на пільги, компенсації, спецодяг та інші засоби індивідуального захисту. Об'єкти та суб'єкти страхування. Фонд соціального страхування від нещасних випадків, його повноваження та обов'язки. Обов'язки та права роботодавця як страхувальника. Обов'язки та права застрахованої особи.

Значення охорони праці в роботі фахівців з інформаційних технологій.

Тема 2. Система управління охороною праці та її організація на об'єкті господарювання. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Міжнародні договори та угоди, до яких приєдналась Україна. Законодавство Євросоюзу про охорону праці. Державне управління охороною праці. Управління охороною праці власником підприємства. Участь працівників в управлінні охороною праці. Оцінка рівня безпеки праці за організаційним чинником на об'єкті господарювання. Соціально-економічна ефективність працезахоронних заходів. Атестація робочих місць. Державні нормативні акти про охорону праці. Міжнародне співробітництво України у галузі охорони праці. Комісія з питань охорони праці. Стимулювання охорони праці. Фінансування охорони праці. Нормативні акти, що діють у межах підприємства. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Стажування та допуск працівників до роботи.

Інформаційна культура, як важлива складова управління охороною праці

Тема 3. Наукова організація праці, ергономіка та психологія безпеки праці. Ергономічні вимоги до організації трудових процесів та робочих місць. Важкість та напруженість праці, її класифікація за якісними показниками стану організму. Функціональні робочі стани людини та їхня корекція. Психологічні причини нещасних випадків на виробництві.

Модульна контрольна робота 1.

Змістовий модуль 2. Галузева безпека праці

Тема 4. Гігієна праці та виробнича санітарія в системі заходів охорони праці. Основні вимоги закону “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення щодо організації, розміщення виробництва та створення умов праці, що відповідають санітарним нормам. Ліцензування видів діяльності, пов'язаних з потенційною небезпекою для здоров'я людей. Ідентифікація та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки. Влаштування та утримання робочих місць та виробничих приміщень. Засоби колективного та індивідуального захисту. Загальні вимоги до режиму праці та відпочинку. Санітарно-побутове забезпечення працівників. Культурно-естетичні вимоги до приміщень.

Тема 5. Основи організації технічної та пожежної безпеки. Організаційно-технічне забезпечення безпеки виробництва. Безпечність технологічних процесів та виробничого обладнання. Оцінка експлуатаційної надійності та безпеки обладнання. Основи електробезпеки. Класифікація виробничих приміщень щодо небезпеки ураження електричним струмом. Організація безпечної експлуатації електрообладнання та технічні засоби її забезпечення. Основи пожежної безпеки. Основні нормативні документи із забезпечення пожежної безпеки об'єктів господарювання: закон “Про пожежну безпеку”, стандарти,

будівельні норми та правила. Класифікація виробничих приміщень щодо пожежної небезпеки. Організаційно-технічні заходи забезпечення пожежної безпеки.

Тема 6. Виробнича шкідливість, методи захисту людей від її негативного впливу. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Мікроклімат виробничого середовища. Забруднення повітря виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень. Інфрачервоне, ультрафіолетове і лазерне випромінювання та захист від них. Захист від шуму. Вплив вібрації на людський організм та захист від неї. Дія електромагнітних полів на людину та захист від них. Охорона праці користувачів персональних комп'ютерів (ПК). Вдосконалення умов праці фахівців інформаційних технологій.

Модульна контрольна робота 2.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів	К-сть год.				
	Усього	в тому числі			
		лк	пр	лб	ср
<i>Змістовий модуль 1. Головні поняття охорони праці та її нормативно-правове регулювання</i>					
Тема 1. Основні поняття охорони праці. Законодавчо – нормативне забезпечення охорони праці.	17	6	4		7
Тема 2. Система управління охороною праці та її організація на об'єкті господарювання.	17	6	4		7
Тема 3. Наукова організація праці, ергономіка та психологія безпеки праці. Модульна контрольна робота 1.	14	4	2		8
РАЗОМ – Блок змістових модулів 1.	48	16	10		22
<i>Змістовий модуль 2. Галузева безпека праці</i>					
Тема 4. Гігієна праці та виробнича санітарія в системі заходів охорони праці.	11	6	2		3
Тема 5. Основи організації технічної та пожежної безпеки.	21	6	4		11
Тема 6. Виробнича шкідливість, методи захисту людей від її негативного впливу. Модульна контрольна робота 2.	10	6	1		3
РАЗОМ – Блок змістових модулів 2.	42	18	7		17
УСЬОГО ГОДИН	90	34	17		39

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 1. Основні поняття охорони праці. Законодавчо – нормативне забезпечення охорони праці. Об'єкт та предмет охорони праці. Охорона праці як суспільний чинник і галузь науки. Принципи державної політики і галузі охорони праці. Стан травматизму в Україні та його оцінка. Гарантії прав громадян на охорону праці при укладанні трудового договору та під час роботи на підприємстві..	2
2.	Права працівників на пільги, компенсації, спецодяг та інші засоби індивідуального захисту. Об'єкти та суб'єкти страхування. Фонд	2

	соціального страхування від нещасних випадків, його повноваження та обов'язки. Обов'язки та права роботодавця як страхувальника. Обов'язки та права застрахованої особи.	
3.	Значення охорони праці в роботі фахівців з інформаційних технологій.	2
4.	Тема 2. Система управління охороною праці та її організація на об'єкті господарювання. Державне управління охороною праці. Управління охороною праці власником підприємства. Участь працівників в управлінні охороною праці. Оцінка рівня безпеки праці за організаційним чинником на об'єкті господарювання. Соціально-економічна ефективність працезохоронних заходів. Атестація робочих місць. Державні нормативні акти про охорону праці. Міжнародне співробітництво України у галузі охорони праці. Комісія з питань охорони праці.	2
5.	Стимулювання охорони праці. Фінансування охорони праці. Нормативні акти, що діють у межах підприємства. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Стажування та допуск працівників до роботи.	2
6.	Інформаційна культура, як важлива складова управління охороною	2
7.	Тема 3. Наукова організація праці, ергономіка та психологія безпеки праці. Ергономічні вимоги до організації трудових процесів та робочих місць.	2
8.	Важкість та напруженість праці, її класифікація за якісними показниками стану організму. Функціональні робочі стани людини та їхня корекція. Психологічні причини нещасних випадків на виробництві	2
9.	Тема 4. Гігієна праці та виробнича санітарія в системі заходів охорони праці. Основні вимоги закону “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення щодо організації, розміщення виробництва та створення умов праці, що відповідають санітарним нормам.	2
10.	Ліцензування видів діяльності, пов'язаних з потенційною небезпекою для здоров'я людей. Ідентифікація та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки. Влаштування та утримання робочих місць та виробничих приміщень. Засоби колективного та індивідуального захисту.	2
11.	Загальні вимоги до режиму праці та відпочинку. Санітарно-побутове забезпечення працівників. Культурно-естетичні вимоги до приміщень.	2
12.	Тема 5. Основи організації технічної та пожежної безпеки. Організаційно-технічне забезпечення безпеки виробництва. Безпечність технологічних процесів та виробничого обладнання. Оцінка експлуатаційної надійності та безпеки обладнання.	2
13.	Основи електробезпеки. Класифікація виробничих приміщень щодо небезпеки ураження електричним струмом. Організація безпечної експлуатації електрообладнання та технічні засоби її забезпечення.	2
14.	Основи пожежної безпеки. Основні нормативні документи із забезпечення пожежної безпеки об'єктів господарювання: закон “Про пожежну безпеку”, стандарти, будівельні норми та правила. Класифікація виробничих приміщень щодо пожежної небезпеки. Організаційно-технічні	2

	заходи забезпечення пожежної безпеки.	
15.	Тема 6. Виробнича шкідливість, методи захисту людей від її негативного впливу. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Мікроклімат виробничого середовища. Забруднення повітря виробничих приміщень.	2
16.	Освітлення виробничих приміщень. Інфрачервоне, ультрафіолетове і лазерне випромінювання та захист від них. Захист від шуму. Вплив вібрації на людський організм та захист від неї. Дія електромагнітних полів на людину та захист від них.	2
17.	Охорона праці користувачів персональних комп'ютерів. Вдосконалення умов праці фахівців інформаційних технологій.	2
РАЗОМ		34

Перелік практичних занять

№ з.п	Назва теми	К-сть годин
1.	Вміння застосувати Закон «Про охорону праці» в умовах виробництва.	2
2.	Оцінка рівня професійного ризику виробництва за організаційним чинником забезпечення безпеки праці.	2
3.	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.	2
4.	Атестація робочих місць за умовами праці.	2
5.	Аналіз та оцінка ефективності працезахоронної діяльності на підприємстві.	2
6.	Аналіз умов праці та працездатності людини.	2
7.	Освітлення приміщень та його нормування.	2
8.	Мікроклімат виробничих приміщень.	2
9.	Захист від електромагнітних випромінювань і полів.	1
РАЗОМ		17

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Нещасні випадки на виробництві. Травматизм та професійна захворюваність.	4
2.	Розслідування нещасних випадків на виробництві.	3
3.	Виробнича санітарія та професійна гігієна в системі охорони праці.	3
4.	Опрацювання Закону України «Про охорону праці».	4
5.	Опрацювання «Типового положення про навчання з питань охорони праці».	4
6.	Опрацювання Законів України «Про охорону здоров'я», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».	4
7.	Права та обов'язки громадян, підприємств, організацій щодо забезпечення санітарного і епідеміологічного благополуччя.	3
8.	Безпека праці під час роботи з фізичними і хімічними чинниками.	4
9.	Безпека праці під час роботи з біологічними чинниками.	4
10.	Ознайомитись з комплексом робіт на об'єкті з попередження НС,	3

	викликаної аварією з викидом небезпечних хімічних речовин, локалізацією та ліквідацією наслідків забруднення місцевості, води, продовольства з урахуванням чинних галузевих норм і правил хімічного контролю.	
11.	Управління силами та засобами ОГ під час НС.	3
РАЗОМ		39

4. ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНЕСЕНО НА ЗАЛІК З ДИСЦИПЛІНИ

1. Що вивчає охорона праці?
2. Вкажіть правові документи якими керуються в галузі охорони праці?
3. Назвіть організаційно-технічні заходи з охорони праці.
4. Які ви знаєте лікувально-профілактичні заходи з охорони праці?
5. Які права мають громадяни на охорону праці при укладанні трудового договору?
6. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві.
7. Поясніть поняття «нещасний випадок»?
8. Розкажіть про порядок звичайного розслідувань нещасного випадку.
9. Розкажіть про порядок спеціального розслідувань нещасного випадку.
10. Як здійснюється охорону праці на рівні працівника?
11. Хто здійснює охорону праці на рівні об'єкта господарювання?
12. Хто здійснює охорону праці на рівні держави?
13. Класифікуйте ергономічні вимоги до організації трудових процесів та робочих місць.
14. В чому полягає суть економічної вимоги ергономіки?
15. В чому полягає суть психофізіологічної вимоги ергономіки?
16. В чому полягає суть естетичної вимоги ергономіки?
17. В чому полягає суть соціальної вимоги ергономіки?
18. Розкрийте суть поняття «робоче місце».
19. Розкрийте суть поняття «робоча зона».
20. Скільки категорій важкості праці виділяють залежно від ступеня впливу умов праці на людину?
21. Які показники враховують при обчисленні категорії важкості праці?
22. Назвіть головні психофізіологічні чинники, які найчастіше призводять до нещасних випадків.
23. Назвіть головні психологічні причини, які найчастіше призводять до нещасних випадків.
24. Назвіть чинники надійності людини в процесі трудової діяльності.
25. Права громадян щодо забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя.
26. Обов'язки громадян щодо забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя.
27. Що передбачає санітарно-епідеміологічна експертиза?
28. Що підлягає державній санітарно-гігієнічній експертизі?
29. Розкажіть про гігієнічну класифікацію умов праці.
30. Як часто роботодавець зобов'язаний проводити підтвердження відповідності обладнання нормативним та експлуатаційним вимогам стану безпеки електроустановок.
31. Хто несе відповідальність за пожежну безпеку на підприємстві?
32. Методика аналізу пожежної небезпеки.
33. Класи пожеж згідно міжнародного стандарту.
34. Категорій приміщень за наявністю в них горючих речовин.
35. Що являють собою хімічно-пінні вогнегасники?

36. Розкажіть про повітряно-пінні вогнегасники.
37. Розкажіть про вуглекислотні вогнегасники.
38. Для гасіння яких пожеж застосовують порошкові вогнегасники?
39. Для гасіння яких пожеж застосовують хладонові вогнегасники?
40. Назвіть види відповідальності за порушення законодавства про охорону праці.
41. Розкажіть про права працівників на пільги за шкідливі умови праці.
42. За яких обставин нещасний випадок визнається непов'язаним з виробництвом?
43. Головні виробничі джерела електромагнітного поля.
44. Класифікація інженерно-технічних засобів захисту від впливу електромагнітного випромінювання.
45. Яке випромінювання називають ультрафіолетовим?
46. Що таке «інтенсивність опромінення»?
47. Розкажіть про біологічні величини ультрафіолетового випромінювання.
48. Що таке «еритемна опроміненість»?
49. Назвіть джерела ультрафіолетового опромінення.
50. Що є основним природним джерелом ультрафіолетового опромінення?
51. Назвіть групи засобів захисту від понаднормової дози ультрафіолетового опромінення.
52. Що може бути джерелом інфрачервоного випромінювання?
53. Що може бути джерелом інфрачервоного випромінювання відносно організму людини?
54. Засоби захисту від інфрачервоного випромінювання.
55. Вимоги до температури повітря в робочих приміщеннях.
56. Вимоги до вологості повітря в робочих приміщеннях.
57. Виробниче освітлення і гігієнічні вимоги до нього в робочих приміщеннях.
58. Характеристика лазерного випромінювання. Його дія на організм людини.
59. Класифікація шуму залежно від джерела його виникнення.
60. Класифікація шуму згідно санітарних норм.
61. Розкажіть про вплив шуму на організм людини.
62. За якими показниками оцінюють шкідливу дію речовин на організм людини?
63. Що таке «середня смертельна доза у разі нанесення хімічної речовини на шкіру»?
64. Коефіцієнт можливості інгаляційного отруєння – це...
65. Зона гострої дії – це...
66. Зона хронічної дії – це...
67. Головне завдання виробничої профілактики.
68. Суть лікувально-профілактичної профілактики професійних захворювань.
69. Суть санітарно-гігієнічної профілактики професійних захворювань.
70. Елементи загальної гігієни у професійній діяльності.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

На лекціях застосовуються наступні методи навчання: інформаційно-рецептивний, проблемного викладу, на практичних заняттях – репродуктивний метод.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- поточний контроль знань студентів;
- самостійна підготовка до практичних занять;
- виконання і захист практичних робіт;
- оцінювання модульних контрольних робіт;

- бальна система оцінювання самостійної роботи;
- залік.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання знань студента здійснюється за 100–бальною шкалою.

Залік отримують студенти, які протягом семестру відвідували і активно брали участь у обговоренні теми під час лекційного заняття (максимальна кількість балів за одне лекційне заняття – 1), виконали та захистили практичні роботи (максимальна кількість балів за одну практичну роботу – 5), представили і захистили реферат по темах самостійної роботи (максимальна кількість балів – 10) написали дві модульних контрольних роботи (максимальна кількість балів за одну роботу – 27).

Розподіл балів, що присвоюється студентам

Поточне тестування і самостійна робота		Сума
Блок змістових модулів 1	Блок змістових модулів 2	100
Тема 1-3	Тема 4-6	
3+15+27	3+15+10+27	

8. Шкала оцінювання

Оцінка ЄКТС	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		
		Екзамен, диференційований залік	Залік	
A	90-100	5	відмінно	зараховано
B	81-89	4	дуже добре	
C	71-80		добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		достатньо	
FX	21-50	2	незадовільно	не зараховано
F	0-20	2	незадовільно	не зараховано

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча навчальна програма дисципліни.
2. Навчальні, наочні посібники, технічні засоби навчання.
3. Конспекти лекцій.
4. Комплекс завдань для модульних контрольних робіт.
5. Завдання для заліку.
6. Методичні рекомендації та розробки викладача.
7. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. К.: Каравела, 2004. 408 с.
2. Геврик Є.О. Охорона праці. Львів, 2000. 280 с.
3. Основи охорони праці : підручник / М. С. Одарченко, В. І. Степанов, Я. М. Черненко. Х. : Стиль-Іздат, 2017. 334 с.

4. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Львів: Афіша, 1999. 348 с.

5. Яремко З.М., Тимошук С.В., Писаревська С.В., Стельмахович О.Б. Охорона праці : навч. посібник за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 430 с.

Допоміжна

1. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці. К.: КНЕУ, 2000. 232 с.

2. Методика визначення соціально-економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці. К.: ННДІОП, 1999. 96 с.

3. Навакатіян О. О., Кальниш В. В., Стрюков С. М. Охорона праці користувачів комп'ютерних відеодисплейних терміналів. К., 1997. 400 с.

4. Науково-практичний коментар до закону України “Про охорону праці”. К., 1997. 528 с.

5. Основи охорони праці / під. ред. М. П. Купчика та ін. – К., 2000. – 432 с.

6. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. К., 1998. 384 с.

7. Правила пожежної безпеки в Україні. К.: Основа, 2002. 352 с.

8. Рожков А.П. Пожежна безпека на виробництві. К., 1997. 448 с.

9. Трантенберг І. М., Коршун М. М., Чебанова О. В. Гігієна праці та виробнича санітарія. К., 1997. 464 с.

10. Тимош І. М. Основи фізіології та психології праці. Тернопіль : Економічна думка, 1999. 186 с.

11. Трофімов Ю. Л. Інженерна психологія. К.: Либідь, 2002. 264 с.

11.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Інструктаж з охорони праці: порядок проведення та види. URL: https://ua.prostopravo.com.ua/pratsevlashtuvannya/statti/instrukтаж_z_ohoroni_pratsi_poryadok_provedennya_ta_vidi.

2. Кодекс законі про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n175>.

3. Офіційна сторінка законодавства України. Закон України «Про охорону праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#n100>